

Till

Dalarö 2019-10-20

ledamöterna i idrotts- och fritidsnämnden i Haninge kommun,
kommunstyrelsens ordförande Meeri Wasberg,
kommundirektör Magnus Gyllestad

Angående nedläggning av fritidsgården på Dalarö

På onsdag 23/10 ska idrotts- och fritidsnämnden behandla frågan om hur kommunens fritidsgårdar ska arbeta. I förvaltningens utredning och förslag ligger en nedläggning av bl.a. fritidsgården på Dalarö (som ett led i avvecklingen av verksamhetsformen "träffpunkt").

Vi boende på Dalarö, föräldrar och företrädare för föreningslivet, vill med detta brev uppmana nämnden att återremittera frågan till förvaltningen, med uppdraget att återkomma med ett förslag som bevarar fritidsgårdarna.

Utredningen lämnar mycket att önska som ett beslutsunderlag. Den är i vissa delar vilseledande i sin användning av siffror och i andra delar identifieras problem utan att det finns någon strategi för att hantera dessa problem. Flera viktiga frågor saknas i analysen. Det är inte acceptabelt att fatta ett beslut med så långtgående konsekvenser för många invånare i kommunen på ett så bristfälligt underlag.

Utöver bristerna i utredningen, så har beredningsprocessen inte varit särskilt respektfull. Från förvaltningens sida föreslås nu ett beslut som skulle få långtgående följder för många familjer och för hela Dalarö som ort, men beslutet har inte föregåtts av någon dialog eller försök att resonera kring hur alternativen skulle kunna se ut. Det gäller t.ex. frågan om föreningsdrift som lyfts från politiskt håll, men som förutsätter att det sker i en dialog, inte genom att kommunen lägger ner en verksamhet och därefter pekar på möjligheten till föreningsdrift.

Nedan påpekar vi ett antal brister i utredningen och dess konsekvensanalyser. Vi lyfter också fram några frågeställningar som inte bara berör nämndens verksamhetsområde, utan kommunens verksamhet i stort, inte minst möjligheten till en levande skärgård.

Med vänliga hälsningar

Henrik Sjöholm
henrik@sjoholm.org
tel. 0760 20 61 84

Leif Larsson, Dalarö Sportklubb
Erik Jaremark, Dalarö Sjöscoutkår
Tiit Vaalundi, Dalarö Villaägarförening
Tomas Westerström, Schweizerdalens tomtägarförening

Ytterligare 107 undertecknare från Dalarö och skärgården i bilaga

1. Utredningen är vilseledande om nyttjandegraden

I förvaltningens utredning noteras särskilt att "Dalarö sticker ut i 13 verksamheten som helhet med ett lägre antal besök per öppettillfälle" (s. 12). Det är sant i absoluta tal, men ger en missvisande bild av de verkliga förhållandena. Sett till underlaget sticker Dalarö istället ut genom en klart högre andel ungdomar som utnyttjar fritidsgården.

	ANTAL 13-19-ÅRINGAR I UPPTAGNINGSSOMRÅDET	BESÖK PER ÖPPETTILLFÄLLE 2019	ANDEL (%) BESÖKARE VID VARJE ÖPPETTILLFÄLLE
BRANDBERGEN	1 208	45	3,7
LYCKEBY	927	35	3,8
VENDELSÖMALM	732	24	3,3
DALARÖ	200	10	5,0

Källa: Utredningens tabeller, s. 12-13

Siffrorna blir vidare missvisande därför att utredningen inte tar hänsyn till att gymnasieungdomar på Dalarö har lång pendling även till närmsta gymnasieskola (Handen, ca 30 minuter enkel resa) och många studerar på längre avstånd än så. De geografiska förutsättningarna innebär därför att fritidsgården har små möjligheter att nå gymnasieungdomarna. Det verkliga underlaget för fritidsgården är därför i praktiken endast de ungdomar som går på högstadiet:

	UNGDOMAR I ÅLDERN 13-15 ÅR
DALARÖ	73
ÖARNA	10
SUMMA	83
ANDEL DAGLIGA BESÖKARE AV DEN REELLA MÅLGRUPPEN, BASERAT PÅ FÖRVALTNINGENS UPPGIFTER:	12 %
ANDEL DAGLIGA BESÖKARE BASERAT PÅ ANTALET ELEVER I KLASSERNA 7-9 (75 ST)	13 %

Källa: Befolkningsprognos 2017-2019 för Haninge kommun, s. 20, Fritidsförvaltningens besöksstatistik

Det totala antalet besökare är i praktiken större, då skolan köper rastverksamhet för högstadiet från fritidsgården. Under hösten har vidare det totala antalet besökare ökat och mer än fyra av tio högstadeelever vistas dagligen på fritidsgården i genomsnitt.

	ANTAL BESÖK	TJEJER	KILLAR	GENOMSnitt/ DAG	ANDEL BESÖKARE AV ELEVERNA I ÅK 7-9
SEPTEMBER	631	280	351	32	43 %
OKTOBER (TOM 18/10)	423	210	252	36	48 %

Totalt antal besökare på fritidsgården under dag- och kvällstid hösten 2019.

Antalet dagliga besökare på kvällen har ökat något och uppgår i genomsnitt till elva till tolv ungdomar, vilket motsvarar 15-16 procent av alla ungdomar på högstadiet.

Sammantaget kan noteras att Dalarö fritidsgård sannolikt en av de mest frekvent utnyttjade (och möjligen är den mest utnyttjade) fritidsgårdarna sett till målgruppens storlek.

2. Utredningen identifierar problem för ungdomar på Dalarö, men anvisar inga alternativ

I det som liknar en konsekvensanalys i utredningen (avsnitt 4.2, s. 22-24) så framgår flera negativa konsekvenser i de berörda kommundelarna, vilket särskilt kan komma att påverka Dalarö och öarna:

- Avståndet för unga i Dalarö och Tungelsta blir betydligt längre än när det gäller Vendelsöalm och Lyckeby. Utredningen framhåller att det finns god tillgång till kollektivtrafik från Tungelsta till Västerhaninge. Från Dalarö är kollektivtrafiken dock väsentligt sämre (en tur per timme vid aktuella tidpunkter) och en enkel resa tar mellan 30 och 40 minuter. I praktiken utestängs ungdomar på Dalarö helt från möjligheten att nyttja fritidsverksamheten i kommunen.
- Utredningen har noterat att unga från öarna har behov av någon form av uppehållsverksamhet med vuxennärvaro innan de reser hem på eftermiddagen. Utredningen presenterar dock inte någon lösning på frågeställningen. I praktiken kommer detta behov av uppehållsplatser att uppstå även för ungdomar från Dalarö, då en resa till verksamhet i Handen inte är aktuell.
- Avvecklingen "kan medföra" att unga får minskad tillgång till professionella vuxna. I fallet Dalarö kan noteras att så blir fallet, då det saknas alternativa verksamheter på eftermiddagar och tidiga kvällar för dem som inte är aktiva i idrottsverksamhet.

Den enda lösning som utredningen anvisar för de kommundelar som blir utan fungerande fritidsverksamhet är en satsning på kommunens fältassistenter. Fältassistenternas uppdrag är främst att söka upp ungdomar i riskmiljöer och att samverka med andra instanser för att hjälpa ungdomar med behov. För det stora flertalet ungdomar som behöver en meningsfull fritid, men som inte är i en riskmiljö så är fortsatt satsning på fältassistenter inte ett alternativ.

Utredningens resonemang i denna del reducerar satsningar på ungdomars fritid till ett rent instrumentellt intresse av att nå ungdomar i riskmiljöer, medan ungdomars behov av fritid för att växa mänskligt och bygga goda relationer till professionella vuxna helt försummas.

3. För ungdomar som vill utnyttja fritidsgårdarna centralt, så innebär det en hög kostnad

För att alls kunna utnyttja verksamheter på kvällstid måste ungdomar från Dalarö åka kollektivtrafik till Handen. En fritidsbiljett hos SL, giltig från kl. 15 varje vardag och hela dygnet på helger och lov kostar 1800 kronor på årsbasis. Långt ifrån alla ungdomar på Dalarö har idag sådana och ska man tillförsäkra alla elever i kommunen lika tillgång till kommunens fritidsverksamhet, så bör eleverna rimligen kompenseras för denna kostnad till en betydande kostnad för kommunen.

4. Främst för de yngre tonåringarna så är resvägen otrygg

De ungdomar som, trots lång resväg, vill utnyttja centralt placerade fritidsgårdar är hänvisade till buss 839, som har återkommande ordningsproblem, främst med resande från lågtröskelboendet Rysseviken. Även om de boende på Rysseviken sällan är fysiskt aggressiva, så kan ett asocialt beteende från påverkade människor i sig verka mycket skrämmande på unga.

5. Alternativen för 10-12-årsverksamheten är inte klargjorda

Av utredningen framgår att förvaltningen har för avsikt att ta upp en diskussion med Barn- och utbildningsförvaltningen. Att några sådana samtal inte har förts framgår om man läser budget- och

strategi för Barn- och utbildningsnämnden, där frågan om fritidsgårdar överhuvudtaget inte berörs. Det innebär att en nedläggning av 10-12-årsverksamheten inte med automatik kommer att kompenseras av åtgärder hos en annan förvaltning.

Den politiska majoriteten har förvisso uttalat att 10-12-årsverksamheten ska vara kvar och utlovat en "skyndsam utredning", men det saknas helt besked om innebörden i denna. Innebär det t.ex. att möjligheten att köpa mellanmål (som av många i den åldern upplevs som viktigt, därför att man då börjar bli stor) kommer att försvinna? Kommer det att finnas tillgång till wifi? Finns det personal på plats för att bidra till ungdomarnas utveckling?

Kommuner är enligt lag skyldiga att erbjuda barn mellan 10 och 12 plats på fritidsgård eller öppen fritidsverksamhet. Detta lagkrav berörs överhuvudtaget inte i förvaltningens utredning.

Det förefaller orimligt att fatta ett beslut om nedläggning av en lagstadgad verksamhet utan att på förhand ha utrett hur denna verksamhet ska bedrivas istället.

6. Det saknas lämpliga alternativa lokaler för såväl yngre som äldre ungdomar utanför skoltid

I och med nedläggningen av träffpunkten, så avser förvaltningen att säga upp lokalen. Därmed hänvisas ungdomar i mellan- och högstadiet till andra lokaler.

Idag saknas helt alternativa lokaler som är öppna för ungdomar på eftermiddagar och kvällar för annan verksamhet än organiserad idrott. Dalarö skola saknar, till skillnad från de flesta andra skolor, uppehållsrum och skolan är idag mycket restriktiv med att låta ungdomar befinna sig innanför skolan annat än under lektionstid (inklusive raster) därför att man saknar resurser att hålla uppsikt. Det är osannolikt att skolan skulle kunna erbjuda vare sig lokaler eller resurser för att även fungera som fritidsgård.

7. Utredningen berör inte frågan om föreningsdrift

Uppdraget till förvaltningen våren 2019 var att utreda såväl förändring av verksamheten som möjlig övergång av verksamheter till föreningsdrift. Den senare frågan berörs dock inte överhuvudtaget i förvaltningens utredning.

Det är naturligtvis möjligt att föreningsdrift av fritidsgårdar skulle kunna vara ett alternativ på några platser i kommunen. Det är dock orimligt att förvänta sig att det skulle kunna ske helt ideellt. Även en föreningsdriven fritidsgård har behov av lokaler och av kontinuitet i form av anställda, även om bemanningen möjligen kan vara lägre än i kommunal drift med stöd av ideella krafter. Dessa förutsättningar måste dock klargöras för att kunna vägas in i ett beslut.

Dalarö har idag ett rikt föreningsliv som riktar sig till unga i form av idrottsföreningen, båtklubben och scouterna. Dessa föreningar drivs idag genom stora ideella insatser från ledare och föräldrar. De har dock inte resurserna, var för sig eller gemensamt, att helt axla ansvaret för en fritidsgård på ideell grund. Det skulle också skapa osäkra förutsättningar för en långsiktig verksamhet.

Möjligen skulle föreningsdrift vara ett alternativ på Dalarö, men det måste då ske i form av en ordnad övergång med en helhetslösning rörande föreningslivets ansvar, bemanning, lokaler och kommunalt stöd. Det kan inte kommenderas fram genom en nedläggning utan planer för hur verksamheten ska se ut i framtiden.

Det är därför en stor brist att utredningen helt förbiser denna del av uppdraget, vilket gör det omöjligt för såväl föreningslivet som för nämnden att bedöma förutsättningarna för föreningsdrift.

8. En nedläggning innebär på sikt ett hot mot Dalarö skola

Om utredningens mål att locka elever från kommunens ytterområden till centrala Handen för att ta del av fritidsverksamheter, så riskerar det på sikt att få långtgående konsekvenser för Dalarö skola. Unga i högstadieåldern som vill ta del av fritidsutbudet måste då pendla till Haninge för detta. I ett sådant läge förefaller det motiverat att pendla på morgon och kväll och välja en skola närmare centralorten.

Därmed riskerar högstadiet på Dalarö att tappa elever till förmån för centrala skolor och på sikt kan elevunderlaget hota högstadieverksamheten som sådan.

9. Tryggheten minskar för de yngre eleverna när de äldre eleverna också ska vistas på skolgården

I och med att skolan saknar fungerande uppehållsrum tillbringar många elever på högstadiet på Dalarö lunchrasten på fritidsgården. För fritidsgården är det kanske den mest frekventerade tiden på dagen och skolan köper idag rastverksamhet från fritidsgården mellan kl. 12 och 13. Denna verksamhet skulle sannolikt upphöra om fritidsgården läggs ner.

Det innebär också att skolgården i huvudsak är reserverad för de yngre eleverna, som då kan känna större trygghet. En ökad närvaro av äldre elever, inte minst om det bland dessa finns mer utagerande elever, kan öka otryggheten för de yngre, vilket skulle försämrade skolmiljön för dessa och eventuellt kräva satsningar på ytterligare vuxenresurser för att garantera tryggheten på skolgården.

Denna risk kan dessutom komma att accentueras av kommande upprustning av förskolan då baracker ska placeras på skolgården. Därmed kommer eleverna på Dalarö skola att koncentreras till en än mindre yta, med ökad risk för konfrontation och större otrygghet.

10. Förslaget strider mot Haninges status som barnrättskommun

2018 blev Haninge en av fem utvalda pilotkommuner som medverkade i UNICEFS projekt "Barnrättskommun". Arbetet utgår från FN:s barnkonvention som kommer att bli lag 2020. Haninge har i flera sammanhang framhållit hur man arbetar med barns rättigheter, t.ex. genom att utbilda all personal kring frågorna. Bland målsättningarna för barnrättskommunen, nämns bl.a. följande:

3. Barn kan delta i planeringen, utformningen och utvärderingen av den verksamhet som är avsedd för dem.
4. Barn kan påverka frågor som är viktiga för dem.
5. Barn kan delta i medborgardialoger.
7. Barnets bästa beaktas alltid i alla ärenden som rör barn.

Den utredning som nu föreligger nämner inte med ett ord vare sig barnkonventionen eller Haninges arbete som barnrättskommun. Barnrättsperspektiv nämns endast en gång i samband med vilken kompetensutveckling som efterfrågas av chefer och fritidsledare.

11. Dalarös attraktivitet som boendeort för familjer minskar

Enligt befolkningsprognosen väntas Dalarös befolkning med barn i skolåldern att öka kraftigt i förhållande till dagens storlek de kommande åren. Det bygger på att Dalarö är en attraktiv bostadsort som är förhållandevis trygg och där viktig service som förskola och skola ligger nära hemmet. En fullständig avveckling av verksamheter för 13-15-åringar och en oklar framtid för verksamheten för dem som idag går i mellanstadiet kommer att minska attraktiviteten för barnfamiljer att bosätta sig på Dalarö, med följdverkningar för öarna utanför Dalarö och på sikt minskat underlag för annan service.

I och med att kommunen under 2000-talet inlett ett arbete för att förbättra dialogen med de boende i skärgården, bl.a. genom Dalarödialogen, vore det en olycklig utveckling som också skulle minska förtroendet för uppriktigheten i kommunens försäkringar om att man vill göra det möjligt att bo och verka i skärgården.

Samtliga undertecknare

Nils Nobrand (<i>DUO Dalarö Utö Ornö Socialdemokratiska Förening</i>)	Niclas Holmberg	Kent Möller
Martin Altwegg	Janna Holmgren	Sabine Möller
Teres Anderson	Richard Holmgren	Eivor Nilsson
Ingel Andersson	Kicki Holmström	Jenny Nobrand
Thomas Asplund	Pontus Holmström	Joacim Norén
Samba Ba	Annika Hornö	Jonas Norlén
Arzu Baybek Mehlich	Gustaf Hornö	Kristin Nyberg
Peter Bengtsson	Maria Jansson	Tobias Nyberg
Sara Bengtsson	Ann-Sofie Jaremark	Marcus Nylén
David Berg	Erik Jaremark	Lars Persson
Pernilla Berg	Johan Jarl	Viktoria Raft Klevby
Lage Bergström	Tina Jarlerud	Lisa Rosendahl
Anna Bernehjält	Marcus Jerwheim	Sanna Roslund
Daniel Bernehjält	Marie Jerwheim	Mia Räikkönen
Maria Bork	Jens Järphagen	Annie Sahlström
Jonas Brosjö	Sara Järphagen	Martin Sebbesen
Madeleine Af Burén	Baker Karim	Linda Själander
Henrik Dahl	Jessica Karim	Henrik Sjöholm
Eva Ejdeklint	Magnus Karlsson	Karin Sjöholm
Lars Ejdeklint	Anna Kilian	Lilian de Souza
Johan Eriksson	Fredrik Kilian	Erika Stirhammar
Hanna Frick	Dag Klevby	Elena Sundström
Jakob Frick	Mika Kokkonen	Magnus Sundström
Anna Furtenbach	Sarah Lagerqvist	Jeanette Svelander
Cecilia Gransten	Emmelie Larsson	Magnus Svelander
Lennart Gransten	Johan Larsson	Linda Tillberg Eriksson
Jonas Gunnäs	Leif Larsson	Tiit Vaalundi
Terese Gustafson	Olivia Larsson	Jonas Wahlström
Alexander Gustafsson	Richard Lautmann	Mia Wahlström
Maria Gustafsson	Sofia Lautmann	Anna Waxin
Stina Hallberg	Johan Lindberg	Eric Waxin
Lotten Hjelm	Marie Lindberg	Björn Winblad
Fredrik Hjortsberg	Jörgen Lindblom	Hanna Winblad
Karin Hjortsberg	Julia Lindelöf	Kristina Åkerberg
Claes Hoffsten	Malin Martell	Anneli Öhrström
Linda Holmberg	Cecilia Meeths Wahlström	Håkan Öhrström
	Anna Molin	Christian Önfelt
	Jesper Molin	Pia Önfelt